

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น ทางด้านการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจและสังคม จะดำรงอยู่ได้ก็โดยอาศัยการศึกษาเป็นรากฐาน เพราะการศึกษาไม่เป็นแต่เพียงส่วนประกอบพื้นฐาน สำหรับการสร้างและบำรุงรักษาบุคลากร ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศเท่านั้น แต่การศึกษายังเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอีกส่วนหนึ่งด้วย

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเน้นความเสมอภาคทางการศึกษา ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้มุ่งเน้น การกระจายโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งขยายการศึกษานอกโรงเรียนให้มากขึ้น ตลอดจนพัฒนารูปแบบการศึกษานอกโรงเรียน ให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (พจน์ สะเพียรชัย, 2528 : 18) อีกทั้งในทิศทางของแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ก็ได้กล่าว เน้นถึงงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นงานสำคัญอันหนึ่ง ซึ่งจะมีบทบาทมากขึ้น ในการให้บริการแก่ประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การดำเนินงานด้านการศึกษาออกโรงเรียน มีการขยายตัวมากขึ้นตลอดเวลา ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้บริการกับประชากรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเพียงพอและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะสังคมในปัจจุบัน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นสถานศึกษาระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีหน้าที่จัดบริการการศึกษาให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ได้รับการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต รู้จักคิดเป็น

ทำเป็น แกปู้ทำเป็น โดยมีลักษณะของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ลักษณะกิจกรรมที่จัดบริการมีหลายรูปแบบ แตกต่างกันไป ตามลักษณะของการให้ความรู้และกลุ่มเป้าหมาย

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มุ่งจัดบริการกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหา สภาพแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นรูปแบบ และลักษณะของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จัดให้บริการแก่ประชาชน จึงมีหลายรูปแบบ ไม่แน่นอนตายตัว หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน มีความยืดหยุ่นมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน อีกทั้งบุคลากรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ก็ต้องจัดให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ ที่ใช้ในการดำเนินการดังกล่าว จึงต้องมีการจัดหา และควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด

การบริหารงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงไม่สามารถจะใช้วิธีการง่าย ๆ หรือจะใช้เพียงประสบการณ์ (Experience) ทักษะคติ (Attitude) หรือการพยากรณ์คาดการณ์มาใช้ในการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด คงจะไม่เพียงพอและไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทุกด้าน จึงจำเป็นต้องอาศัย รายละเอียดของข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจแต่ละครั้งของผู้บริหาร ในการวางแผน การควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงาน ให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนเป็นการวัดความก้าวหน้า ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และเห็นภาพทั่วไปในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่ผ่านมาด้วย รวมทั้งเพื่อเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เสนอต่อผู้บริหารระดับต่าง ๆ ได้ทราบและนำมาพิจารณาในการวางแผนการบริหารการศึกษา ในหน่วยงานระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับนโยบายหลัก

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร กำลังเป็นที่สนใจและมีบทบาทมากขึ้นในวงการบริหาร และการวางแผนการศึกษาของประเทศ รวมทั้งการจัดระบบสารสนเทศในหน่วยงานระดับต่าง ๆ ให้มีความเป็นเอกภาพ เพื่อประโยชน์และประสิทธิภาพ ในการบริหารงานขององค์กรให้ได้มาตรฐาน

ดังคำกล่าวของ วิจิตร ศรีสอาน (2524 : 2) ที่ว่า การตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการที่ดีขึ้นอยู่กับระบบข่าวสารข้อมูลถึง 90 % ใช้ inspiration 10 %

กล่าวโดยสรุป หากยอมรับว่า "กระบวนการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ กระบวนการตัดสินใจแล้ว" (Simon อ้างใน รังสฤษฏ์ ศรีวิชัย 2525 : 11) ย่อมต้องยอมรับว่า ข้อมูลและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบหนึ่ง และเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง เมอคิด (Murdick 1977: 47) ได้สรุปความสำคัญของระบบสารสนเทศว่า "องค์การเปรียบ ปรคจร่างกายของมนุษย์ และสารสนเทศเปรียบประจระบบประสาท"

สอดคล้องกับ ลมชาย ทยานยง (2524 ก. 2) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า "การดำเนินงานสารสนเทศทางการศึกษา จำเป็นจะต้องมีการวิจัยหาแนวทาง และวิธีการที่จะใช้สำหรับวัดอัตราการพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ว่ากำลังมีปัญหาด้านใดเกิดขึ้นบ้าง"

ทวยเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ารายละเอียดข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารและการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะงานการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะกิจกรรมการให้บริการความรู้แก่ประชาชนหลายรูปแบบ มีความยืดหยุ่นในวิธีการเรียน การสอน และกลุ่มเป้าหมายก็มีทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ฉะนั้นการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้บริหาร ในการวินิจฉัยสั่งการ เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งงานวิจัยในเรื่องนี้จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย และยังไม่มีการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความต้องการของผู้บริหารในการจัดและการใช้สารสนเทศทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด" เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดสารสนเทศของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อกรมการศึกษาออกโรงเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ได้มีโอกาสและนำผลการวิจัยไปประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศ และเพื่อการวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์มากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ✓ 1. เพื่อศึกษาลักษณะข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ที่มีอยู่ในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด และที่ผู้บริหารต้องการใช้ในการบริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ระหว่าง ผู้บริหารระดับศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด กับผู้บริหารระดับฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารระดับฝ่าย ในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ระหว่างผู้บริหารระดับฝ่าย 6 ฝ่าย ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด คือ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ หัวหน้าฝ่ายบริหาร หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสามัญ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายอาชีพ หัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชน และ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและฝึกอบรม

✓ 4. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อถือได้ของข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่มีอยู่ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

✓ 5. เพื่อศึกษาลักษณะ ปัญหาในการจัดสารสนเทศทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะความต้องการของผู้บริหารในการจัดและการใช้สารสนเทศทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในประเภทของข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา 7 ประเภท ดังนี้

- 1) ด้านบุคลากร
- 2) ด้านนักศึกษาทุกประเภท
- 3) ด้านการเรียนการสอน การอบรมทุกประเภท
- 4) ด้านการเงิน งบประมาณ
- 5) ด้านอาคารสถานที่
- 6) ด้านครุภัณฑ์
- 7) ข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด

2. การวิจัยครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรที่มีตำแหน่ง/หน้าที่ เป็นผู้ บริหารระดับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด และผู้บริหารระดับฝ่ายของศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนจังหวัดเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ และมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการ วางแผนและการบริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดโดยตรง

3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารซึ่งกำลังปฏิบัติงานใน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนถึง พ.ศ. 2526 เท่านั้น (ยกเว้นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตาก ศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนจังหวัดเลย และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมุกดาหาร เพราะมีจำนวนบุคลากร ในศูนย์ฯ น้อยคือมีเพียง 2 - 3 คน) ส่วนศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นหลัง พ.ศ. 2526 นั้น ผู้วิจัยไม่ได้นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร เพราะยังมีบุคลากรน้อยและกำลังอยู่ใน ะหว่างการศึกษาวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม

สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากในการบริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารมีหน้าที่บริหารศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน และ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนั้น ๆ แต่ลักษณะการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีหลายประเภท ลักษณะการจัดกิจกรรมการให้ความรู้มีหลายรูปแบบ การบริหารงานของผู้บริหารแต่ละระดับหรือแต่ละฝ่ายของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จึงแตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะของกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

อำรุง จันทวานิช และ เจษฎ์ อนรรฆมงคล (2528 : 26) กล่าวว่าระดับสารสนเทศ ที่ใช้ในองค์การหรือหน่วยงานอาจจำแนกได้ตามระดับการบริหาร หรือระดับการตัดสินใจเป็นสำคัญ อันได้แก่

1. ผู้บริหารระดับสูงและนักวางแผน หมายถึง ผู้นำองค์การหรือหน่วยงาน ผู้บริหาร ระดับนี้จะใช้สารสนเทศไปในกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ การวางแผนระยะยาว เพื่อการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดหาตลอดจนการใช้ ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านั้น

2. ผู้บริหารระดับกลาง หมายถึง ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบในการจัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนในระยะเวลาปีต่อไป และใช้สารสนเทศไปในการควบคุมทรัพยากรและใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพตามแผน

3. ผู้บริหารระดับปฏิบัติ หมายถึง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในด้านการควบคุมการปฏิบัติการในช่วงระยะเวลาเดือนต่อเดือน และใช้สารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กล่าวโดยสรุป บุคคลที่อยู่ในระดับการตัดสินใจต่างกัน จะมีความต้องการในระดับสารสนเทศต่างกันด้วย

จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเคยปฏิบัติงานในระดับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่าผู้บริหารระดับผู้อำนวยการหรือหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมากกว่าระดับหัวหน้าฝ่ายอื่นๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารในระดับผู้อำนวยการหรือหัวหน้าศูนย์และผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการในการปฏิบัติกิจกรรมของทุก ๆ ฝ่ายให้ดำเนินไปด้วยความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนผู้บริหารระดับฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น จะมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารกิจกรรมเฉพาะของแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบ ส่วนในระดับหัวหน้าฝ่ายทั้ง 6 ฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่าหัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ มีความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มากกว่าหัวหน้าฝ่ายอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะหัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ จำเป็นจะต้องรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศผลการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อนำข้อมูลและสารสนเทศของฝ่ายต่าง ๆ มารวบรวมและประมวลเพื่อใช้ในการวางแผน การควบคุมติดตามผล หรือนำเสนอเป็นรายงานเสนอต่อผู้บริหารในระดับสูงขึ้นไป

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. ความต้องการของผู้บริหารในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ระหว่างผู้บริหารระดับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด กับผู้บริหารระดับฝ่ายของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความแตกต่างกัน กล่าวคือผู้บริหารระดับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา มากกว่าผู้บริหารระดับฝ่ายของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

2. ความต้องการของผู้บริหารระดับฝ่ายในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการบริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ระหว่างผู้บริหารระดับฝ่าย 6 ฝ่าย ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด คือ หัวหน้าฝ่ายบริหาร หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายอาชีพ หัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชน และหัวหน้าฝ่ายการพัฒนาและฝึกอบรม มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการมีความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา มากกว่าหัวหน้าฝ่ายอื่น ๆ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

ขอตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ไ้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารทุกท่านเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูล (Data) หมายถึง ตัวเลข ภาษา หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนคน สิ่งของ และความคิด ลักษณะของข้อมูลจะเป็นข้อเท็จจริง ไม่ถูกปรุงแต่งและไม่เกี่ยวข้องกัน

2. สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงหรือจัดกระทำ เพื่อผลของการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจของผู้ใช้ ลักษณะของสารสนเทศจะเป็นการรวบรวมข้อมูลหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งอย่างใด อาจกล่าวได้ว่า สารสนเทศคือ ข้อมูลที่ผ่านการจัดกระทำให้มีความหมายหรือมีคุณค่าในการตัดสินใจ

3. ระบบสารสนเทศ (Management Information System) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ใน

การบริหารหรือการจัดการ

4. การใช้สารสนเทศทางการศึกษา หมายถึง การนำสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและการบริหารการศึกษา

5. การจัดหรือการจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การหรือหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับการบริหาร (Administration)

6. การจัดสารสนเทศทางการศึกษา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทางการศึกษา และการจัดกระทำให้ข้อมูลนั้นมีความหมายเพื่อใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานทางการศึกษา

7. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งครอบคลุมกิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านทักษะวิชาชีพ และด้านการบริการข่าวสารข้อมูล

8. ผู้บริหารหรือผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หมายถึง ผู้ซึ่งกำลังปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

8.1 ผู้บริหารระดับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

8.2 ผู้บริหารระดับฝ่าย ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด รวม 6 ฝ่าย คือ หัวหน้าฝ่ายบริหาร หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายสามัญ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาสายอาชีพ หัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชน และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาและฝึกอบรม

9. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือศูนย์ ฯ จังหวัด หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดกองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2518 ถึง พ.ศ. 2526 รวมทั้งหมด 50 ศูนย์ ฯ จังหวัด คือ ศูนย์ ฯ จังหวัด อุบลราชธานี ยะลา พระนครศรีอยุธยา กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ สกลนคร ศรีสะเกษ อุครธานี

เชียงใหม่ ฉะเชิงเทรา ราชบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น ตรัง นครสวรรค์ สมุทรสาคร สุรินทร์
 อ่างทอง พัทลุง น่าน กาฬสินธุ์ สตูล ชัยภูมิ เชียงราย ยโสธร อุทัยธานี นราธิวาส ปัตตานี
 นครศรีธรรมราช ภูเก็ต เพชรบุรี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สุพรรณบุรี ลำพูน กาญจนบุรี
 แม่ฮ่องสอน ลพบุรี จันทบุรี พังงา สระบุรี อุตรดิตถ์ พิษณุโลก สุราษฎร์ธานี บุรีรัมย์ หนองคาย
 นครพนม สิงห์บุรี และศูนย์ ฯ จังหวัดชุมพร

10. ประเภทของข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานที่จำเป็นภายในศูนย์การศึกษาออก
 โรงเรียนจังหวัด 7 ประเภท คือ

- 1) ข้อมูลและสารสนเทศบุคลากร
 - ข้าราชการครู ข้าราชการพลเรือน ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว
 - บุคลากรไปช่วยราชการที่อื่น หรือมาช่วยราชการที่ศูนย์
 - อาสาสมัคร บุคลากรจ้างสอน
- 2) ข้อมูลและสารสนเทศนักศึกษาทุกประเภท
 - นักศึกษาประเภททราวาส
 - นักศึกษาประเภทพระภิกษุสามเณร
 - นักศึกษาในเรือนจำ
- 3) ข้อมูลและสารสนเทศการเรียนการสอน การอบรม ทุกประเภท
 - การศึกษาสายสามัญ
 - การศึกษาสายอาชีพ
 - การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ
 - การจัดกลุ่มสนใจ
 - การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์
 - การศึกษาประเภทบุคคลภายนอก
 - โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ
 - ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน, วัด
 - หอสมุด
 - โสตทัศนศึกษา

- 4) ข้อมูลและสารสนเทศด้านการเงิน งบประมาณ
- 5) ข้อมูลและสารสนเทศอาคารสถานที่
- 6) ข้อมูลและสารสนเทศครุภัณฑ์
- 7) ข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดสารสนเทศทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพต่อไป
2. ทราบลักษณะรายการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ผู้บริหารต้องการใช้ในการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อการจัดเก็บรวบรวมการวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียนในการวางแผน กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการให้ความสำคัญและการพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ เพื่อการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
4. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในโอกาสต่อไป